

Uus teadusdoktor Tatjana Meister

COVID-19 RISKITEGURID JA TAGAJÄRJED: VAKTSINEERIMISE MÕJU NAKATUMISELE, HAIGUSE RASKUSASTMELE JA TERVISETULEMITELE

12. detsembril 2025 kaitses Tatjana Meister arstiteaduste filosoofiadoktori väitekirja „COVID-19 riskitegurid ja tagajärjed: vaktsineerimise mõju nakatumisele, haiguse raskusastmele ja tervisetulemitele“ (*Assessing COVID-19 risk and sequelae: the role of vaccination in modifying infection, severity, and long-term outcomes*).

Väitekirja juhendajad olid pere-meditiini kaasprofessor Kadri Suija Tartu Ülikooli peremeditiini ja rahvatervishoiu instituudi peremeditiini õppetoolist, pere-meditiini professor Ruth Kalda Tartu Ülikooli peremeditiini ja rahvatervishoiu instituudi peremeditiini õppetoolist ja epidemioloogiaprofessor Anneli Uusküla Tartu Ülikooli peremeditiini ja rahvatervishoiu instituudi epidemioloogia ja biostatistika õppetoolist. Oponeeris kaasprofessor Lena Margareta Thorn Helsingi Ülikoolist.

COVID-19-pandeemia raputas kogu maailma ja tõi kaasa enne-olematu surve tervishoiusüsteemidele. Haiguse mitmetahuline kliiniline pilt, kõrge suremus ja paljude elundisüsteemide haaratus põhjustasid märkimisväärse koormuse tervishoiule, mis sundis rakedama ulatuslikke meetmeid viiruse leviku piiramiseks.

COVID-19 pikaajalised tervise-mõjud on alles uurimisel, kuid

esialgsed andmed viitavad seos-tele elukvaliteedi halvenemise ja püsivate kehaliste kaebustega ning suurenenud esmashaigestumusele südame-veresoonkonna, aineva-hetus- ja närvisüsteemi haigustesse.

Kolmel Eesti rahvastikupõhisel kohortuuringul põhinevas uurimis-töös kasutati riiklikke elektroonilisi terviseandmebaase. Töö eesmärk oli selgitada COVID-19-riski mõjuta-vaid tegureid ja haiguse pikaajalisi tagajärgi.

Uurimistöö näitas, et nakatu-misrisk oli suurem naistel ja tööea-listel inimestel, samas kui kõrgem haridustase vähendas SARS-CoV-2 läbimurdeinfektsiooni tõenäosust. Haiguse raskusaste suurenes vanuse ja kaasuvate haiguste arvu kasvades.

COVID-19-vastane vaktsineeri-mine vähendas oluliselt nende tegu-rite mõju, kuid hospitaliseerimisrisk jäi kõrgeks teatud haiguste korral, näiteks kroonilise neeruhaiguse, diabeedi ja krooniliste kopsu-haiguste puhul.

Dementsusega inimesi hospitali-seeriti harvem intensiivravi osakon-dadesse, kuigi nende surmarisk COVID-19 tõttu oli kõrge.

Vaktsiini kaitsev mõju infekt-siooni eest kestis lühikest aega, kuigi kaitse COVID-19 raske kulu eest püsis vähemalt kuus kuud ning tõhustusdoos pakkus täien-

davat kaitset. Lisaks vähendas COVID-19-vastane vaktsineerimine ägedate südame-veresoonkonna-haiguste ja surma riski pärast nakatumist, kuigi see mõju oli ajaliselt piiratud ning varieerus vanuse ja soo kaupa.

Uurimistöö tulemused toetavad riskipõhiseid ennetusmeetmeid, tõhustatud järelevalvet haiguse põdemise järel sõltumata vaktsi-neerimise staatusest ning vaktsi-neerimise käsitlemist laiemalt kui vaid haiguse raskusastet muutvat vahendit. Ennetusstrateegiad peavad arvestama muutuvate riskide ning haavatavate rühmadega, kelle risk ei pruugi vaktsineerimisega täielikult kaduda ning kellele peab olema tagatud võrdne ligipääs ravile.